

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 273/2022-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného AK BOĽOŠ & PARTNERS, s. r. o., Horná 23, Banská Bystrica, v mene ktorej koná advokátka Mgr. Ing. Zuzana Boľošová, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Co/103/2016 z 21. júna 2018 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 16. mája 2022 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a vrátiť vec krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol žalobcom v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava II pod sp. zn. 19C/79/2010, v ktorom v poradí druhým rozsudkom z 3. novembra 2015 vyhovel žalobe sťažovateľa o zaplatenie pohľadávky z titulu nezaplatenej odmeny zo zmluvy o poskytovaní služieb uzavretej medzi sťažovateľom a žalovaným 15. mája 2008 a priznal sťažovateľovi požadovanú sumu.

3. Žalovaný podal odvolanie proti tomuto rozsudku, o ktorom krajský súd rozhodol napadnutým rozsudkom po vykonaní pojednávania tak, že zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 19C/79/2010 z 3. novembra 2015 a žalobu sťažovateľa zamietol. V odôvodnení prejudiciálne posúdil otázku platnosti zmluvy o poskytovaní služieb, ktorú pre rozpor so zákonom č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov - ďalej len „zákon o verejnom obstarávaní“ (už skôr autoritatívne konštatovaný Úradom pre verejné

obstarávanie na základe kontroly z 20. apríla 2010, pozn.) považoval za absolútne neplatnú. Sťažovateľ v konaní neunesol dôkazné bremeno ani bremeno tvrdenia o právnom dôvode, pre ktorý by sa na predmetnú zákazku tvoriacu obsah zmluvy o poskytovaní služieb nemal vzťahovať zákon o verejnom obstarávaní. Naopak, Úrad pre verejné obstarávanie konštatoval, že nejde o pracovnú zmluvu, na ktorú by sa vzťahovala výnimka z postupov verejného obstarávania, ale o inomínatnú zmluvu, ktorá verejnému obstarávaniu podlieha.

4. Sťažovateľ podal 11. októbra 2018 dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v ktorom tvrdil, že krajský súd nepostupoval podľa § 382 CSP a neumožnil stranám sporu vyjadriť sa k novoaplikovanému ustanoveniu § 39 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“). Ako v praxi dovolacieho súdu neriešenú otázku vymedzil sťažovateľ právnu otázku, či bol verejný obstarávateľ povinný postupovať podľa zákona o verejnom obstarávaní za vyšpecifikovaných konkrétnych okolností. Svoj právny názor o nesprávnom posúdení tejto kľúčovej otázky sťažovateľ odôvodnil a uzavrel, že zmluva z hľadiska obsahu a subjektov nepodlieha verejnému obstarávaniu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 3Cdo 144/2019 z 22. februára 2022 dovolanie sťažovateľa odmietol ako procesne neprípustné s odôvodnením, že rozhodnutie nemožno považovať za prekvapivé vzhľadom na priebeh celého konania, keď krajský súd uznesením č. k. 9Co/292/2012 z 30. septembra 2014 prvý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a uložil súdu prvej inštancie najmä zaoberať sa otázkou platnosti predmetnej zmluvy s poukazom na zákon o verejnom obstarávaní. Z obsahu spisu vyplýva, že strany sporu nenamietali skutočnosť, ktorú uviedol odvolací súd vo svojom rozhodnutí, že na pojednávaní krajského súdu bola skutočnosť o právnej kvalifikácii opätovne zo strany súdu prezentovaná. Ak dovolateľ nedostatok videl v tom, že im mala byť právna kvalifikácia oznámená písomne, takýto postup sa javí nadbytočný a zbytočne formálny vzhľadom na dĺžku konania a vzájomné prednesy strán sporu.

K formulovanej právnej otázke najvyšší súd uviedol, že zadané právne otázky by mohli mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP iba vtedy, ak by výsledok ich riešenia (posúdenia a vyhodnotenia) odvolacím súdom predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý bol zmenený rozsudok súdu prvej inštancie. Predmetné „dovolacie“ otázky sa v okolnostiach tohto dovolacieho konania netýkali takého záveru, výlučne na ktorom spočíva dovolaním napadnuté rozhodnutie. Odvolací súd poukázal na to, že zmluva uzavretá medzi stranami sporu bola predmetom kontroly zo strany Úradu pre verejné obstarávanie. Z Protokolu o výsledku kontroly dodržiavania zákona o verejnom obstarávaní č. 1 z 20. apríla 2010 vyplynulo, že žalovaný porušil zákon o verejnom obstarávaní tým, že nepostupoval podľa zákona o verejnom obstarávaní, pretože nebol oprávnený na použitie výnimky podľa § 1 ods. 2 zákona o verejnom obstarávaní. Rozpor zmluvy so zákonom o verejnom obstarávaní bol teda konštatovaný aj Úradom pre verejné obstarávanie. Najvyšší súd preto konštatoval, že odvolací súd založil svoje rozhodnutie na posúdení platnosti zmluvy ako predbežnej otázky, z ktorej plnenia sa žalobou domáhal dovolateľ z hľadiska ustanovení Občianskeho zákonníka a dospel k záveru o jej absolútnej neplatnosti pre rozpor so zákonom, vychádzajúc zo záverov kontroly vykonanej Úradom pre verejné obstarávanie. Nešlo teda o otázku, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie, pretože vychádzal z jej vyriešenia Úradom pre verejné obstarávanie. Najvyšší súd nezistil procesný postup rozporný

so sťažovateľovým právom na spravodlivý proces ani nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom.

Uznesenie najvyššieho súdu bolo sťažovateľovi doručené 18. marca 2022, ústavnou sťažnosťou ho nenapáda (ani v odôvodnení, ani v petite, pozn.).

II.

Sťažnostná argumentácia

6. Zo sťažnostnej argumentácie sťažovateľa vyplýva, že považuje napadnutý rozsudok krajského súdu za ústavne neudržateľný pre nesprávnu interpretáciu rozhodujúcej právnej normy, ktorou sa konajúci súd odchýlil od zákonného znenia do tej miery, že zásadne poprel jej účel a význam, ako aj z dôvodu jeho nedostatočného odôvodnenia.

Sťažovateľ považuje napadnuté rozhodnutie za prekvapivé a rozporné s § 382 CSP, pretože krajský súd ako súd odvolací posúdil vec podľa § 39 OZ, ktoré v konaní na prvom stupni nebolo aplikované bez reálnej možnosti sporových strán sa k jeho aplikácii vyjadriť. Odvolací súd na pojednávaní po zopakovaní dokazovania vyslovil ako svoje predbežné právne posúdenie veci záver, že zmluva o poskytovaní služieb je v rozpore so zákonom o verejnom obstarávaní a je v dôsledku toho absolútne neplatným právnym úkonom, a vyzval strany sporu, aby sa k veci vyjadrili a prípadne navrhli vykonanie dôkazov. Odvolací súd podľa názoru sťažovateľa mu odňal právo reálne namietat správnosť (novo zaujatého) právneho názoru súdu vyššieho stupňa, keďže nebol písomne vyzvaný na zaujatie stanoviska, čím došlo k porušeniu jeho označených práv. Samotné posúdenie zmluvy ako absolútne neplatný právny úkon sťažovateľ hodnotí ako porušenie jeho práva na súdnu ochranu, pretože nebol preferovaný priaznivejší výklad rešpektujúci zmluvnú slobodu strán, ktorý by nevedol k „zneplatneniu“ úkonu ako celku. Zároveň odvolací súd nezohľadnil všetky okolnosti veci, najmä že sťažovateľ v dobrej viere zmluvu uzavrel a plnil. Žalovaný až dodatočne po splnení záväzku sťažovateľom namietal absolútnu neplatnosť zmluvy. Uvedený stav sťažovateľ hodnotí ako odporujúci požiadavke materiálnej spravodlivosti. Krajský súd tiež nevyhodnotil, či prípadný rozpor so zákonom o verejnom obstarávaní dosahuje takú intenzitu, že spôsobuje neplatnosť zmluvy. Krajským súdom poskytnutý výklad § 39 OZ je podľa názoru sťažovateľa extrémne formalistický a nerešpektuje prednosť výkladu zachovávajúceho platnosť zmluvy.

Sťažovateľ ďalej namieta, že odvolací súd nesprávne právne posúdil aplikovateľnosť pravidiel verejného obstarávania na zmluvný vzťah žalobcu z hľadiska jeho predmetu.

Namietanú arbitrárnosť sťažovateľ odôvodnil tým, že krajský súd nešpecifikoval, o ktorý dôvod neplatnosti podľa § 39 OZ ide (rozpor s obsahom alebo účelom zákona, pozn.), nevysvetlil, ktoré konkrétne dojednania týkajúce sa práv a povinností zmluvných strán považuje za dojednané v rozpore so zákonom, prečo a s ktorými kogentnými ustanoveniami zákona. Odvolací súd tiež neodôvodnil, či rozpor dosahuje relevantnú intenzitu pre neplatnosť zmluvy o poskytovaní služieb.

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

7. Podstatou sťažnosti je namietané porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť zo strany krajského súdu nesprávnou interpretáciou právnej normy a následným nesprávnym právnym posúdením veci, ako

aj arbitrárnosťou rozsudku krajského súdu. Námietky obsiahnuté v ústavnej sťažnosti smerujúce proti rozsudku krajského súdu sú teda totožné s dovolacími námietkami, ktorými sa zaoberal už najvyšší súd pri posudzovaní existencie namietaných vád podľa § 420 f) CSP a § 241 ods. 1 písm. b) CSP na účely prípadného pripustenia dovolania.

8. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010). Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie.

9. Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04). Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú.

10. Z koncepcie subsidiarity možno okrem iného vyvodit' aj racionálnu požiadavku, aby sa rôzne inštancie súdneho systému zaoberali len spornými otázkami nastolenými stranami dotknutého konania v spore až potom, čo boli predmetom prieskumu na nižšej inštancii, zároveň však musia prihliadať aj na závažné skutočnosti prípadu, na ktoré prihliadajú *ex offio*, ktoré ostali opomenuté alebo na ne nebolo prihliadané, hoci nesporne mohli mať význam pre výsledok konania.

11. Predmetom súdneho prieskumu zo strany ústavného súdu by preto potenciálne mohlo byť napadnuté rozhodnutie krajského súdu len v tom rozsahu, v akom by dovolací súd neposkytol súdnu ochranu sťažovateľovi vo vzťahu k nedostatkom rozsudku krajského súdu v prípade namietania takých vád rozsudku krajského súdu nezlučiteľných s právom na súdnu ochranu sťažovateľa, ktoré by v dovolacom konaní nebolo možné uplatniť z dôvodu procesnej úpravy koncepcie dovolania (nemožnosti subsumpcie vady pod vymedzené dovolacie dôvody, pozn.). V danom prípade o takúto situáciu nejde, preto nedošlo k aktivácii subsidiárnej právomoci ústavného súdu preskúmať napadnutý rozsudok krajského súdu.

12. V sťažovateľovom prípade sa najvyšší súd ústavne akceptovateľne zaoberal a vysporiadal s námietkou sťažovateľa o prekvapivom aplikovaní iného ustanovenia ako súd prvej inštancie, pričom dospel k záveru, že jeho aplikácia vyplývala už zo skoršieho zrušujúceho rozsudku

krajského súdu. Zároveň krajský súd poskytol sťažovateľovi priestor na vyjadrenie po prednesení predbežného právneho posúdenia veci priamo na pojednávaní. Vo vzťahu k námietke nesprávneho právneho posúdenia aplikovateľnosti zákona o verejnom obstarávaní na zmluvný vzťah žalobcu a žalovaného najvyšší súd upriamil pozornosť na fakt, že porušenie zákona o verejnom obstarávaní bolo zistené a autoritatívne konštatované na to povolaným Úradom pre verejné obstarávanie a z týchto zistení krajský súd vychádzal.

13. Sťažovateľ tak na svoje nosné sťažnostné argumenty smerujúce k porušeniu základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces dostal odpoveď, keď bol v tomto smere vykonaný kvázi meritórny prieskum existencie tvrdenej vady, ktorá mala založiť prípustnosť dovolania, dovolacím súdom s negatívnym výsledkom. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti dovolacie rozhodnutie nenapáda, nerozporuje a nežiada zrušiť. Z uvedeného dôvodu ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti, zohľadniac poskytnutie súdnej ochrany sťažovateľovi dovolacím súdom v totožnom rozsahu a rešpektujúc zásadu subsidiarity právomoci ústavného súdu konštatuje, že ústavnú sťažnosť sťažovateľa proti napadnutému rozsudku krajského súdu odmieta podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júna 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu